

YHTEISKÄYTTÖAUTOPALVELUJEN KESTÄVÄ TOTEUTTAMINEN KAUPUNGEISSA

Kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä täydentävät yhteiskäyttöautopalvelut ovat yksi keino korvata yksityisautoilua ja edistää puhdasta, fossiilisista polttoaineista vapaata kaupunkiliikennettä. Kestävästi toteutettujen palveluiden avulla voidaan vähentää ruuhkia, liikenteen päästöjä ja pysäköintitilan tarvetta, jolloin kaupunkitila saadaan miellyttävämpään ja tehokkaampaan käyttöön.

KAUPUNKILAISET TARVITSEVAT LISÄÄ TIETOA JA KANNUSTUSTA YHTEIS- KÄYTTÖAUTOJEN KÄYTTÖÖN

Yhteiskäyttöauto mahdollistaa omasta autosta tai auton hankinnasta luopumisen, erityisesti perheiden kakkosautojen osalta.

YHTEISKÄYTTÖAUTOT TULEE SISÄLLYTTÄÄ LIIKENNE- JA YHDYSKUNTA- SUUNNITTELUN PROSESSEIHIN

Yhteiskäyttöautot täydentävät, mutta eivät korvaa kestävien kulkutapojen tarjontaa. Niiden rooli tulee suunnitella kaupungin ja palveluntarjoajien yhteistyönä.

PYSÄKÖINTIPAikkojen Sijainti ja määrä ovat OLENNAISIA KÄYTTÖÖN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Yhteiskäyttöautojen määrä, sijainti ja sujuva vuokraus-tapahtuma mahdollistavat vaivattoman käytön.

YHTEISKÄYTTÖAUTOJEN TULEE OLLA KANNATTAVAA LIIKETOIMINTAA PALVELUNTARJOAJALLE

Vuoropuhelu kaupungin ja operaattorien välillä palvelua suunniteltaessa varmistaa palvelujen toiminnan ja elinkelpoisuuden.

YHTEISKÄYTTÖAUTO- PALVELUJA ON EDISTETTÄVÄ USEIDEN KAUPUNGIN TOIMIJOIDEN YHTEISELINÄ

Esimerkiksi kunnat, koulut, seurakunnat ja yritykset voivat jakaa autojaan yhteiskäyttöön.

YHTEISKÄYTTÖAUTOT OSANA KESTÄVÄÄ KAUPUNKILIIKENNETTÄ

Useiden suomalaisten kaupunkiseutujen sekä kansallisen ja EU-tason strategioissa tavoitteeksi on asetettu puhdas ja fossiilisista polttoaineista vapaa kaupunkiliikenne vuoteen 2050 mennessä. Tähän pääsemiseksi kaikki mahdolliset keinot on otettava käyttöön. Kestävällä tavalla toteutetut yhteiskäyttöautot tarjoavat tähän yhden keinon.

Autojen yhteiskäyttö on hajautettua ja arkisiin tarpeisiin soveltuvaa joustavaa auton vuokrausta. Yhteiskäyttöauton saa käyttöönsä lyhyeksi ajaksi ja yleensä läheltä kotia tai työpaikkaa

ennalta sovitulta parkkipaikalta tai -alueelta. Yhteiskäyttöautopalveluiden tarjoajia on Suomessa jo useita. Palvelun hinta määräytyy joko käytetyn ajan tai ajetun matkan perustella.

Kaupungit hakevat yhteiskäyttöautopalveluilta monipuolisuuksia liikunnan palveluvalikoimaan, palveluntarjoajat liikevoittoa. Yhteiskäyttöautot edistävät kestävän kehityksen tavoitteita, mikäli ne palvelevat osana kestävää päivittäistä liikkumista, eli autolla kuljettavat ajokilometrit eivät kokonaisuudessaan lisäänty.

KAUPUNKILAISET TARVITSEVAT LISÄÄ TIETOA JA KANNUSTUSTA YHTEISKÄYTTÖAUTOJEN KESTÄVÄÄN KÄYTTÖÖN

Yhteiskäyttöautot ovat toistaiseksi marginaalinen, mutta kasvava kulkutapa Suomen kaupunkiseuduilla. Kokemukset yhteiskäytöstä ovat yleensä positiivisia, mutta niitä on niukasti. Suuri osa kaupunkilaisista ei tiedä mitä yhteiskäyttöautolla tarkoitetaan.

Yhteiskäyttöauto mahdollistaa perheen ykköskä tai kakkosautosta tai auton hankinnasta luopumisen, joka pienentää kotitalouksien autoiluun käyttämää rahamäärää. Yhteiskäyttöautokalusto on useimmiten uutta, mikä edistää myös uusien teknologioiden, mm. hybridi-, kaas- ja sähköau-

tojen käyttöönottoa ja tekee niitä tunnetuksi kuluttajille.

Yhteiskäyttöautopalveluiden tarjoajia on Suomessa suurimmilla kaupunkiseuduilla jo useita. Palvelun hinta määräytyy joko käytetyn ajan tai ajetun matkan perustella. Vuokraus tapahtuu netti- tai mobiilisovelluksen avulla joko yksin tai osana liikkumispalvelupakettia.

Kaupungit voivat jakaa tietoa ja kannustaa kaupunkilaisia kestävään yhteiskäyttöön esim. viestimällä yhteiskäyttöautoista julkisen liikenteen täydentäjänä.

YHTEISKÄYTTÖAUTOT TULEE SISÄLlyTTÄÄ LIIKENNE- JA YHDYSKUNTASUUNNITTELUN PROSESSEIHIN

Autojen yhteiskäyttö on uusi kulkutapa, jonka huomiointi kaupunkiseutujen liikenne- ja yhdyskuntasuunnittelussa on nykyisin vähäistä. Kaupunkien tulisikin ottaa yhteiskäyttöautopalvelui-

den tarjoajat mukaan suunnitteluprosesseihin, käymään keskustelua ja sopimaan kestävällä pohjalla olevasta yhteiskäyttöautojen tarjonnasta ja kysynnästä yhdyskuntarakenteen eri vyöhykkeillä.

Kiinteistöjen liittyminen yhteiskäyttöautojärjestelmään mahdollistaa jo joissain kaupungeissa alennetun pysäköintinormin ja rakennettavien autopaikkojen vähentämisen, jolloin kaupunkitila saadaan miellyttävämpään käyttöön. Tätä käytäntöä tulisi laajentaa mahdollisimman moniin kaupunkeihin ja kuntiin. Nämä taloyhtiöiden parkkitiloissa olevat yhteiskäyttöautot voivat olla ensisijaisesti taloyhtiön asukkaille, mutta niiden olisi järkevää olla myös kaikkien kaupunkilaisten käytössä.

Yhteiskäyttöautopalvelut sivuavat useita kaupungin hallinnon sektoreita, mm. liikennesuunnittelua, kaupunkisuunnittelua, pysäköinnin järjestämistä ja valvontaa sekä katujen kunnossapitoa. Kestävien yhteiskäyttöautopalveluiden toteuttaminen vaatii kaikki osa-alueet kattavaa koordinaatiota ja seurantaa sekä tästä huolehtivan vastuuhenkilön.

PYSÄKÖINTIPAikkojen sijainti ja määrä ovat olennaisia käyttöön vaikuttavia tekijöitä

Yhteiskäyttöauton rooli on eri yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä erilainen. Pysäköintipaikkojen määrä ja sijainti sekä yhteiskäyttöautojen markkinointi tulisikin suunnitella vyöhykkeen mukaan. Kaupungit voivat esimerkiksi tarjota yhteiskäyttöautoille normaalia laajempia pysäköintitunnuksia.

Nykyisin yhteiskäyttöautojen tarjonta ja käyttö ovat suurimpia kaupunkikeskustojen jalankuluvyöhykkeillä ja tiheän joukkoliikenteen vyöhykkeillä, joiden asukkaiden työmatkoista yli 80 % on mahdollista tehdä kestävillä kulkutavoilla, kävel-

len, pyöräillen tai joukkoliikenteellä. Yhteiskäyttöautojen sijoittaminen tulisikin suunnitella kaupunkien ja palveluntarjoajien yhteistyössä siten, että niiden käytöllä tavoitellaan yksityisautoilun, ei kestävien kulkutapojen matkojen vähenemistä.

Harvemman joukkoliikenteen vyöhykkeellä ja autovyöhykkeellä, kauempana kaupunkien ydinkeskustoista, yhteiskäyttöautojen tarjontaa tulisi kasvattaa. Näillä vyöhykkeillä YK-autot toimivat joukkoliikenteen täydentäjänä ja perheen toisen auton korvaajana.

YHTEISKÄYTTÖAUTOJEN TULEE OLLA KANNATTAVAA LIIKETOIMINTAA PALVELUNTARJOAJALLE

Palveluntarjoajille on olennaista optimoida yhteiskäyttöautojen määrä, sijainti ja vuokraustapa siten, että käyttö on helppoa ja ne houkuttelevat mahdollisimman paljon asiakkaita ja tuottavat liikevoittoa.

Kaupungin tulee pysäköintipaikkojen tarjoajana ja yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa huolehtia siitä, että kysyntä ja tarjonta kohtaa-

vat. Samalla tulee huolehtia siitä, etteivät yhteiskäyttöautopalvelut kannusta liikkujia siirtymään kestävästä kulkutavoista auton käyttäjiksi vaan toimivat niiden täydentäjänä, esimerkiksi pidemmällä matkoilla. Kaupungit voivat edistää yhteiskäyttöautojen kestävää tarjontaa esimerkiksi asemanseutujen ja muiden joukkoliikenteen solmukohtien pysäköinnin järjestämisessä.

YHTEISKÄYTTÖAUTOPALVELUJA ON JÄRKEVÄÄ EDISTÄÄ USEIDEN KAUPUNGIN TOIMIJOIDEN YHTEISPELINÄ

Kaupunkiseuduilla ja erityisesti pienemmissä kunnissa yhteiskäyttöautopalveluiden järjestämisessä kannattaa miettiä mahdollista yhteistyötä ja yhteiskäyttöpooleja kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Yhteiskäyttöautoja tarjoavien kaupallisten toimijoiden ohella palvelu voidaan järjestää mm. jakamalla kuntaorganisaatioiden autokalustoa myös kuntalaisten kesken tai useiden toimijoiden, kuten esimerkiksi oppilaitosten, seurakunnan, yritysten tai lähikuntien autokalustoa yhteisessä poolissa. Tällöin autot voivat olla sijoitettua useam-

paan paikkaan, esim. eri puolelle kaupunkia, mutta samassa järjestelmässä ja näkyvät siten käyttäjälle yhtenä palveluna. Laajempi pooli voi toimia myös joukkoliikenteen täydentäjänä.

Myös yksityishenkilöt voivat tarjota omia autojaan yhteiskäyttöön. Tällaiseen vertaisvuokraukseen on olemassa toimivia digitaalisia alustoja ja palvelumalleja vakuutuksineen ja hyväksi havaittuine käytäntöineen. Kaupungit voivat edistää vertaisvuokrausta esimerkiksi suosimalla yhteiskäyttöautoja liityntäpysäköintialueilla.

Politiikkasuositus on tehty Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa **Dwellers in agile cities (DAC)** -hankkeessa. Suositus perustuu seuraaviin julkaisuihin:

Anu Tuominen, Antti Rehunen, Juha Peltomaa & Kirsi Mäkinen (2019). *Facilitating practices for sustainable car-sharing policies – an integrated approach utilizing user data, urban form variables and mobility patterns. Transportation Research Interdisciplinary Perspectives, In review.*

Juha Peltomaa & Anu Tuominen (2019) *Community initiated hybrid car-sharing in urban and peri-urban areas Forthcoming 2019, in: Lect.Notes Mobility: Towards user centric mobility in Europe.* Eds. Beate Müller and Gereon Meyer. Springer.

Emma Terama, Juha Peltomaa, Catarina Rolim, & Patricia Baptista (2018). *The Contribution of Car Sharing to the Sustainable Mobility Transition.* Transfers, 8(2), 113-121.

TEKIJÄT:

Anu Tuominen, VTT Oy
anu.tuominen@vtt.fi

Juha Peltomaa, Suomen ympäristökeskus SYKE
juha.peltomaa@ymparisto.fi

